

Brandordning för Staden Karlstad

**Av Konungens Befallningshavande fastställd
Den 31 juli 1891**

Konungens befallningshavande i Värmlands län utslag uppå ansökning av stadsfullmäktige i Karlstad om Konungens befallningshavandes fastställande av den utav fullmäktige vid sammanträde den 2 nästlidne juni antagna brandordning för staden Karlstad; i vilket ärende magistraten här i staden sig yttrat; Givet i Karlstad i Landskanslitet den 31 juli 1891.

Vad handlingarna innehålla har Konungens befallningshavande tagit i övervägande; och enär klagan härstädes icke blivit förd över stadsfullmäktiges beslut om antagande av berörda brandordning prövar Konungens befallningshavande, överensstämmelse med det ingivna av magistraten förordnade förslaget, skäligen fastställa följande

Brandordning för Staden Karlstad

Innefattande därjämte instruktion för brandchef och vice brandchef samt för fasta och allmänna kåren.

Kap 1 Om brandstyrelsen

§ 1

Närmaste inseende över stadens brandväsende utövas av en för ändamålet tillsatt brandstyrelse, bestående av fem ledamöter och två suppleanter, vilka utses av stadsfullmäktige, ledamöterna för tre år i sänder och suppleanterna årligen; dock utträda efter lottning inför stadsfullmäktige en av den fem ledamöterna vid slutet av första året, under vilket denna brandordning vinner tillämpning, och två ledamöter vid slutet av det andra året samt; de två återstående ledamöterna vid slutet av det tredje året. Avgår någon av styrelsens ledamöter under den för honom bestämda tjänstetid, anställs av stadsfullmäktige fyllnadsval, och bör den därvid valde tjänstgöra under den tid, som för den avgående återstår. Brandstyrelsen utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Vid brandstyrelsens sammanträde åligger det brandchefen att närvara och föredra de ärenden, som angå brandkåren och eldsläckningsväsendet och som på brandstyrelsens avgörande ankomma, ävensom avgiva förslag till nödiga och nyttiga förändringar därutinnan, ägande brandchefen, som har att i styrelsens överläggningar men ej i dess beslut deltaga, att få sin särskilda mening till protokollet antecknad.

§ 2

Brandstyrelsen åligger att noga vaka över iakttagandet av de i Kongl. Maj:ts nådiga brandstadga för rikets städer och i denna brandordning givna föreskrifter samt, att i händelse ändringar i brandordningen anses nödiga, förslag därtill upprätta och till stadsfullmäktige ingiva;

att uppgöra och till magistraten för den 1 november varje år avlämna specialförslag över brandväsendets utgifter och inkomster för det nästföljande året;
att där sådant anses nödigt, uppgöra och till stadsfullmäktige avgiva förslag till de särskilda reglementen som i 4:de § av Kongl. brandstadgan omförmäles;
att i mån av därtill av stadsfullmäktige anvisade medel i samråd med brandchefen anskaffa all brandredskap, som anses för staden behöflig;
att före den 1 december varje år till stadsfullmäktige inlämna förslag på de personer, styrelsen anser lämpliga att av stadsfullmäktige väljas för att under nästföljande år utöva de befattningar vid brandkåren, vilka äro att såsom kommunala förtroendeuppdrag anses och varom i denna brandordning §§ 5, 6 och 7 vidare förmäles;
samt att i allmänhet ägna en sorgfällig tillsyn åt allt, som kan lända till samhällets betryggande mot eldfara.

§ 3

Brandstyrelsen sammanträder då ordföranden så nödigt finner eller då brandchefen därom anhåller;

Kallelse till sammanträde utfärdas av ordföranden eller vid för honom inträffande förfall av vice ordföranden.

Vid styrelsens sammanträden må ärenden företagas till avgörande, så snart fyra ledamöter äro tillstädes och även då tre äro närvarande, i händelse dessa äro om beslutet ense, utom i det fall, som i § 42 omnämnes. Anmäler ledamot sig förhindrad att närvara, tillkallas suppleant. Skulle både ordföranden och vice ordföranden vara frånvarande, föres ordet av den ledamot, som de närvarande därtill utse. Äro vid frågornas avgörande rösterna lika, gälle den mening, som av ordförande biträdes.

Över besluten föres protokoll av ordföranden eller den han därtill förordnar, och skola desamma i brandchefsexpeditionen förvaras.

§ 4

För omhändertagande medel är brandstyrelsen gemensamt ansvarig.

Kap 2 Om brandkåren

§ 5

Eldsläckningsväsendet och andra dithörande arbeten besörjas i första rummet av en fast brandkår, som är på militäriskt vis ordnad under omedelbart befäl av brandchefen, och består av;

1 brandchef

1 vice brandchef

1 sergeant

1 korpral tillika maskinist, samt 16 man, förlagda i kasern inom brandstationen.

Av dessa skola 4 man jämte befäl ständigt vara färdiga till utryckning, och vaktgöringen nattetid bestrides av en dubbel tornpost och 6 enkla nattpatruller, därav en utgöres av ordinarie polisman.

Härförutom utgöres den fasta brandkåren av en reservkår, bestående av 50 för sådant ändamål särskilt av brandchefen, företrädesvid bland Mekaniska Verkstadens arbetare, användade män, som avlönas enligt träffad överenskommelse och vilka övas under brandchefens tillsyn och alarmeras vid behov direkt från brandstationen genom elektriska alarmapparater.

Förutom den fasta brandkåren är en var i staden mantalsskriven, arbetsför mansperson från och med 18 till och med 50 år pliktig tjänstgöra i stadens allmänna brandkår, dock kan befrielse från aktiv tjänstgöring erhållas efter anmälan hos och prövning av brandstyrelsen mot en kontant avgift till kårens kassa av fem kronor årligen.

Denna stadens allmänna brandkår, som likaledes står under brandchefens och vice brandchefens befäl och övas i enligt med gällande föreskrifter indelas i

- 1:o Eldsläckningsavdelningen, innefattande
  - a) Sprutavdelning
  - b) Vattenhämningsavdelning
- 2:o Vaktavdelningen
- 3:o Bärgnings- och rivningsavdelningen; samt
- 4:o Reservavdelningen

Eldsläckningsavdelningen består av nedan nämnda befäl och manskap:

- a) Vid sprutavdelningen för varje spruta;
  - 1.ste sprutchef
  - 2.dre vattenhämningschef
  1. ste ordningsman
  - 2.dre ordningsman, med flera dylika, om så erfordras.

Arbetsmanskap för pumpning och slanghållning:

- b) Vid vattenhämningsavdelningen
  - 1.ste vattenhämningschef
  - 2.dre vattenhämningschef
  - 1.ste ordningsman
  - 2.dre ordningsman, med flera dylika, om så erfordras

Arbetsmanskap för vattenlangning, hämtning och körning.

Första sprut- och avdelningscheferna utöva högsta befälet vid spruta eller avdelning, och åligger det dem att förvara namnrulla över sprutlagets eller avdelningens personal och lista över alla till sprutan eller avdelningen hörande inventarier samt att över vården av dessa senare hava noggrann uppsikt.

Vid allmän brandsignal om eldsvåda inställa de sig genast vid spruthusen, ordna manskapet och anrycka ofördröjligen med eldsläckningsredskapen till brandstället, där de anmäla sig för brandchefen, vilkens befallningar de vidare verkställa.
De biträdes av andre sprut- eller avdelningscheferna

Ordningsman vid spruta eller avdelning tillkommer närmaste uppsikten över manskapet, ävensom tillsyn däröver att redskapen under begagnandet icke ovarsamt hanteras, och

åligger honom att efter sprut- eller avdelningschefens föreskrift ordna arbetet, att efter dess slut tillse, att spruta med dess tillbehör och annan redskap varde i spruthuset förvarade ävensom att anteckna och hos vederbörande chef för iståndsättande genom brandchefen anmäla vad som möjligen därav förkommit eller förslitits.

§ 6

Vaktavdelningens åligganden är att avstänga platsen kring brandstället, till förekommande av oordning genom obehöriga personers inblandning i släcknings- och bärgningsbestyren, i följd varav denna avdelning bär vid allmän brandsignal skyndsammast sig vid brandställen infinna och, efter brandchefens anvisningar, bevaka ej blott alla ingångar till det hus. Där elden yppats, utan även alla tillstötande gator, och från den bevakade platsen avhålla alla andra än dem, som med eldsläckning eller bärgning eller ordningens handhavande äga befattning, eller dem som äro i huset boende.

Denna avdelning består av

1:ste vaktchef

2:dre vaktchef

1:ste ordningsman

2:dre ordningsman med flera dylika. om så erfordras samt afv;

Vaktmanskap

Förste vaktchefen leder avdelningens verksamhet vid eldsvådor och övningar, biträdd av andre vaktchefen.

Ordningsmännen utöva under vaktchefens ledning den närmaste tillsynen över manskapets tjänstgöring.

Vaktmanskapat åligger att vid allmän brandsignal genast vid brandstället eller övning å utsatt tid och ort sig till tjänstgöring infinna.

§ 7

Bärgnings- och rivningsavdelningens ändamål är att vid eldsvåda rädda människoliv och egendom, vårda det bärgade, verkställa rivning av hus och stängsel, där så nödigt är för att hindra eldens utbredande, samt undanröja det, som hindrar sprutornas uppställande på tjänliga platser.

Rivning får icke företagas, med mindre brandchefen, efter inhämtande av bärgnings- och rivningschefens råd; meddela befallning därom.

Avdelningen utgöres av;

1:ste bärgnings- och rivningschef

2:dre bärgnings- och rivningschef

1:ste ordningsman

2:dre ordningsman med flera dylika. om så erfordras samt av;

bärgningsmanskap

Förste bärgningschefen är avdelningens befälhavare samt biträdes av andre chefen.

Bärgningschefen åligger;

att vid allmän signal om eldsvåra först och främst göra sig underättade om någon människa är i fara att innebrännas, och i sådan händelse, till dess räddning göra alla möjliga bemödanden;

att utse vissa säkra ställen dit bärgat gods må kunna föras och där vakt av manskapet för godsets vårdande utställes samt föranstalta det löseghet, som för eldsvåda är blottställd, varder skyndsamt bärgad och till de utsedda vaktställena undanskaffad;

att draga försorg därom, att det bärgade godset varder behörigen vårdat, intill dess ägarna efter överstånden fara själva bliva i tillfälle att detsamma omhändertaga; dock

att, därest godset icke avhämtas inom högst sex timmar efter det elden blivit släckt, manskapet må av befälhavaren, efter anmälan hos polischefen upplösas.

Ordningsmännen skola gå bärgningschefen till handa och åligger manskapet att fullgöra hans befallningar, för vilket ändamål såväl ordningsmän som manskap skola vid första brandsignal med bärgnings- och rivningsredskap försedda, genast vid brandstället sig infinna.

§ 8

Inom eldsläckningsavdelningen övertages vid varje spruta i sprutchefens frånvaro, befälet av ordningsmännen, samt i deras frånvaro av strålförare i den ordning de var och en sig emellan äga.

Inom övriga avdelningar gäller i avseende å befälet samma föreskrift, så att näst efter cheferna den förste ordningsmannen och sedan den andre och så vidare utövas den makt och iklädes samma ansvar som cheferna tillkommer, skolande var och en av allmänna brandkårens medlemmar under tjänstgöring vid eldsvåda eller övningsmöten ovillkorligen lyda förmäns bud och tillsägelser, samt jämväl emottaga och utföra det befäl som förman av förekomna omständigheter kan finns för gott att åt honom uppdraga.

§ 9

Kallelse till övningsmöten med allmänna kåren sker genom annons i stadens tidningar

Kap 3

Om allmänna försiktighetsmått till eldsvådors förekommande och avvärjande

§ 10

En var åligger att varsamt hanterad led, så att fara därav icke må uppstå, i följd härav förbjudes:

att lämna lågande eld eller brinnande ljus utan nödig tillsyn,

att bära bart brinnande ljus, glödande kol eller bloss å torg, gata eller gård, i stall, lade, uthus magasin, vind eller i rum, där eldfarliga ämnen förvaras,

att i rum, där ämnen av nyssnämnda beskaffenhet förvaras, röka tobak,

att inom någondera av stadsdelarna, på Kvarnberget, Herrhagen eller Viken företaga kokning av tjära, beck, oljor eller andra eldfarliga ämnen på annan än därtill av magistraten anvisad plats,

att utan vederbörligt tillstånd därstädes avlossa skott eller avbränna fyrverkeri eller bära brinnande fackla; samt

att i närheten av eldstäder lägga lätt antändbara ämnen eller annorstädes än i täckta sten- eller metallkärl förvara ur eldstäder tagen aska.

§ 11

Vissa tjänliga platser bör av magistraten utses, där i och för fartygs och båtars tjarande eller andra nödiga behov eld under bar himmel upptändas må, vilket dock icke under stark blåst eller nattetid får äga rum.

§ 12

De, vilka i och för sin hantering eller sina hushållssysslor behöva stark eldning i ugn eller eldstad, bör, såvitt möjlig är, undvika att nattetid densamma fortsätta, och skall framför allt vid de tillfällen, då stark vind äger rum, däruti göra inskränkning eller eldningen helst helt och hållet upphöra, vilket på polismyndighets tillsägelse ovillkorligen skall iakttagas.

§ 13

Lin eller hampa får icke inom hus torkas och beredas, ej heller häcklas vid eldsljus, vilket förbud även gäller emot torkning av malt inom boningshus, och må icke heller hö eller halmfoder förvaras inom hus med eldstad därest eldstadsrummet är från upplaget genom brandmur avskilt. *(tycks fattas ett icke i texten/VBK)*

§ 14

Upplag av ämnen, vilka lätt fatta eld, såsom beck, tjära, tran, terpentin, olja, sprit, sva-vel, salpeter, stenkol, näver och annat dylikt, får icke äga rum inom staden annorstädes än i källare eller efter särskild anvisning av magistraten; och få de, som med slika varor driva handel, desamma endast i mindre partier uti handelslägenhet förvara, dock ej till större kvantitet än lag föreskriver. Likaledes vare i allmänhet förbjudet att inom någon av stadsdelarna ävensom på Kvarnberget, Herrhagen eller Viken, under öppen himmel upplägga ved eller hava större samlingar av stickor och hyvelspån.

Vill någon å sin tomt upplägga förråd av bräder, virke eller ved för försäljning eller till eget behov, göra därom anmälan hos magistraten, som därest tomten är belägen i närheten av vatten, eller på avstånd från andra byggnader omgives av öppen plats, äger att efter föregången besiktning pröva, om sådant tillåtas må.

Angående upplag vid stadens hamnar finns särskilt stadgat.

§ 15

I avseende å förvarande av krut, nitroglycerin och lätt antändbara oljor iakttages vad författningarna därom särskilt bestämma.

§ 16

När älven och kanalen är tillfrusen, ombesörjer stadens fasta brandkår att nödigt antal brandvakar äro upptagna och omhägnade. Vid dessa vakat må tvättning ej äga rum, icke heller må vatten ur desamma hämtas för något som helst annat behov än för eldsläckning eller något i samband därmed stående.

Kap 4 Om sotning

§ 17

Sotare, vilken magistraten äger antaga och entlediga, åligger;

att med nödigt arbetsbiträde utan vidare ersättning än den honom tillkommande lön, verkställa erforderlig sotning av alla i stadsdelarna samt å Kvarnberget och Herrhagen, i Tormestad, Viken och länsfängelset nu befintliga eller blivande eldstäder, i vilket avseende han har att inom stadsdelarna, sant Herrhagen, Tormestad och Viken åtta gånger om året sota alla spiselpipor därunder inbegripna brygghuspipor och så kallade köks-spislar med tillhörande rörledningar, men endast fyra gånger om året å Kvarnberget, dock att i eldstäder, där stark eldning äger rum, såsom å värdshus och spiskvarter eller hos bryggare eller bagare, sotning bör ske, så ofta husvärden finner nödigt och minst en gång i månaden.

att en gång om året sota och rensa alla kakelugnar, men sex gånger om året sådana kakelugnar, som för kokning användes, ävensom att efter verkställd sotning igenmura kakelugnrör, detta senare mot ersättning av trettiosju öre för varje kakelugn, ägande sotaren att för så kallad extra sotning av kakelugnar, utöver vad nu sagts, och av spiselpipor och rör utöver åtta gånger om året, åtnjuta ersättning av den sotningen påkallat, med tjugofem öre för varje sotad pipa, och för igenmurning av kakelugnrör, vilket honom alltid åligger, med trettiosju öre för varje kakelugn, sant för den, som genomgått en, trettiosju öre för dem, som genomgå två, femti öre för dem som genomgå tre och sextiotre öre för dem som genomgå fyra våningar.

Å de utom staden belägna landerierna, vare sotaren skyldig att efter tillsägelse verkställa sotning en gång om året utan annan gottgörelse än här nedan bestämda skjutsersättning men för sotning därutöver erlägges för varje sotad pipa eller rör tjugofem öre jämte skjutsersättning, vilken utgår med en krona sjuttiofem öre för landerierna Bjäfsen, Sjövik, Hedenäs, Bellevue, Zakrisdal, Hultet och Hagalund, samt en krona femtio öre för övriga landerier utom Herrgården och de på lika avstånd från staden belägna, dit någon sådan ersättning ej får beräknas.

§ 18

Ej må någon vägra sotning, när sotaren till verkställande därav sig anmäler, därest ej redan påbörjat sysslande, som ej bekvämligen kan avbrytas, sådant hindrar, i vilket fall sotaren underrättas, när sist inom tre dagar därefter sotning verkställas får.

Då extra sotning påkallas, åligger sotaren att sådan sist inom nästa dag efter påfordran verkställa.

§ 19

I en särskild kontrollbok, som sotaren av magistraten erhåller, och vari skall finnas ett exemplar av denna brandordning. låte han av husvärd, eller annan person på stället anteckna, då sotning skett, ävensom om sådan av en eller annan orsak vägrats.

§ 20

Vid sotning undersökes noga, huruvida möjligen befintliga sprickor och bristfälligheter å murar, eldstäder och tak äro eldfarliga, i vilket fall sotaren genast härom skall underrätta husägaren, samt tillika anmäla förhållandet hos stadens brandmästare, vilken efter skedd undersökning, äger att fröbjuda vidare eldning, innan skadan blivit avhulpen, göra dock därom ofördörligen anmälan hos tjänsteförrättande borgmästare.

§ 21

Sotaren vare förbjuden att utan borgmästarens tillstånd och skriftlig anmälan till brandchefen lämna staden.

§ 22

Vid de åliga brandsynerna, varom här nedan stadgas, åligger sotaren att utan särskild ersättning biträda.

Kap 5 Om brandsyn

§ 23

De i Kongl. Maj:ts nådiga brandstadga för rikets städer föreskrivna brandsyner och efterbesiktningar skola, efter därom minst fjorton dagar förut av magistraten utfärdad kungörelse, förrättas av en magistratens ledamot, brandchefen, eller vice brandchefen stadsbyggmästaren, biträdda av en murmästare, en kakelugnsmakare, staden sotare och en poliskonstapel, ägande murmästern och kakelugnsmakaren att för sitt besvär åtnjuta den ersättning som av stadsfullmäktige bestämmes.

§ 24

Vid brandsyn eller efterbesiktningar gjorda anmärkningar skola av magistratperson skriftligen antecknas och delgivas stadsfiskalen, som låter, så fort ske kan, bevisligen tillställa husägaren eller den som i hans ställe är, skriftlig underrättelse om den anmärkta bristen och angående vad han har att iakttaga.

§ 25

I övrigt lände ifråga om brandsyn och efterbesiktning till noggrann efterrettelse, vad i Kongl. Maj:ts nådiga brandstadga för rikets städer i sådant avseende närmare innehåller.

Kap 6 Om brandvakt

§ 26

Brandvakt i staden förrättas av den inom varje polisdistrikt tjänstgörande polisbevakningen, som alltså har att både dag och natt med största sorgfällighet iakttaga och söka avvärja varje anledning till eldfara.

Nattetid avpatrulleras varje distrikt av en förnatts- och en efternattspatrull, vardera bestående av en man. Varje patrullkarl är försedd med ficktelefon, apterad för tillkoppling till vilket brandskåp som helst, för att vid behov snarast kunna meddela sig med brandstationen

§ 27

Hela poliskåren med undantag av dem, som tjänstgöra på polisvaktkontoret eller erfordras för ordningens upprätthållande i övriga delar av staden, ävensom de reservsoldater, vilka icke möjligen redan äro till tjänstgöring inkallade, skola efter erhållen underrättelse om eldsvåda, genast infinna sig vid brandstället till ordningens upprätthållande, samt i nämnda avseende göra den tjänst, som av brandchefen varder anbefalld

§ 28

I domkyrkans torn skall vakt hållas varje natt av tvenne brandsoldater.

§ 29

Tornväktaren åligger att ifrån tornet hålla sorgfällig utkik, huruvida eld på något ställe inom branddistrikten utbryter, och skall tornväktaren, till ådagaläggande av sin verksamhet verkställa markering å det honom överlämnade kontrolluret.

§ 30

Då eldsvåda förmärkes, skall vakthavande tornväktaren genast genom brandtelefonen alarmera fasta brandkåren och avvaktar för övrigt brandchefens vidare order.

Kap 7

Om beredande av tillräcklig vattentillgång vid eldsvåda

§ 31

Vid eldsvåda skall för eldsläckningen erforderligt vatten lämnas från stadens vattenledning, varförutom tillräckligt antal uppfördringsverk skall finnas bland brandredskapen för uppföring av vatten från stadens omgivande vattendrag, då så erfordras

§ 32

Vid eldsvåda under stark köld skola de, vilka i sina gårdar äga inmurade pannor ävensom ångpannor, låta på tillsägelse av brandchefen värma vatten till sprutornas behov.

§ 33

Ägare av hästar inom staden skola vid allmän signal om eldsvåda med dessa inställa sig vid de spruthus, på vilka de blivit indelade, för att därifrån transportera behövlig redskap till brandstället och sedan tjänstgöra enligt brandchefens order.

Kap 8

Om brandredskap och redskap för räddande av människoliv

§ 34

På stadens allmänna bekostnad skall tillräcklig och ändamålsenlig brandredskap för räddande av människoliv anskaffas och underhållas.

Brand- och livräddningsredskapen skola förvaras å ställen inom staden, vilka av brandstyrelsen bestämmas.

För framforsling till brandstället av ångsprutan och den redskap, som förvaras på brandstationen, skola där, eller i dess närmaste grannskap, nattetid finnas att tillgå minst två hästar, vilka även om dagen bör finnas inom staden eller stadsdelarna.

§ 35

Vid varje gård skall brandredskap hållas, i gårdar av lägre taxeringsvärde än 3 000 kronor, där eldfarlig inrättning ej finnes, en assurancespruta, en brandhake, en stege och ett ämbar med grepe, i gårdar av taxeringsvärde intill 25 000 kronor, minst en assurancespruta eller mindre slangspruta och i gårdar av högre taxeringsvärde minst två assurancesprutor eller en mindre slangspruta, i de två senare fallen jämte två brandhakar, två stegar, avpassade efter husens höjd, och två ämbar.

Redskapen skall vara märkt med husets nummer i oljefärg.

I trevåningars hus eller tvåvåningarshus med bostad å vind skall på husägarens bekostnad å behörigt ställe finnas tillgänglig en repstege eller annan ändamålsenlig räddningsredskap.

Vid teaterhus, bageri, bryggeri, färgeri, garveri, yllefabrik, tändstickfabrik, snickeriverkstad, mälteri, bränneri, gjuteri, kakelugns- eller krukmakareugn, kölna och i allmänhet sådana inrättningar, som fodra jämn och stark eldning, skall, så framt icke för eldsläckning avsedd, av brandstyrelsen godkänd vattenledning finnes i huset, alltid finnas en slangspruta i fullt brukbart skick, givande minst 100 liter vatten i minuten

Vid tändsticksfabrik skall dessutom alltid finnas 800 liter vatten till hands i händelse av uppkommande eldsvåda, såvitt icke brandposter med av brandstyrelsen godkänt tillbehör äro inom fabriken anbringade och vid teaterhus under representation, konsert eller annan offentlig tillställning skall, mot ersättning efter särskild taxa, hållas brandvakt av två man tillhörande den fasat kåren (*sista stycket efter teaterhus tycks ha hamnat fel i brandordningen, VBK april 2012*)

Kap 9 Tjänsteföreskrifter

§ 36

Minst en gång varje år skall allmänna brandkåren övas antingen i sinhelhet eller avdelningsvis efter brandchefens gottfinnande.

§ 37

Lämplig belöning bör tilldelas dem, vilka under eldsvåda genom raskhet, självuppoffring och ihärdighet sig utmärkt, och må efter omständigheterna understöd lämna dem, vilka under använd flit vid brandtillfället utan eget förvållande erhållit svår kroppsskada. Dessa belöningar och understöd utgå ur kårens kassa efter bestämmande av brandstyrelsen; ägande brandstyrelsen jämväl rättighet att tilldela de vattenkörare, som tidigaste till brandställen ankomma, lämplig belöning, vilken även utgår ur kårens kassa.

§ 38

Såväl brandkårsbefålet som manskapet vid samtliga avdelningar njuta under tjänstgöring vid eldsvåda eller övningsmöte, då de äro med tjänstetecken försedda, samma skydd mot våld och oförrätt, som de, vilka rättens eller Kongl. Maj:ts befallningshavandes bud i ämbetsärenden gå.

§ 39

Chef, som till förvaring, innehar spruthusnycklar, redskapsförteckningar, standar eller annan kårens tillhörighet, åligger att vid bortresa från staden under längre tid, till närmaste man i

befälet avlämna de kårens tillhörigheter, som han har sig anförtrodda, och vid bortresa under kortare tid underrätta denna, ävensom sitt husfolk, varest samma tillhörigheter finnas förvarade.

§ 40

Brandchefen eller den som hans tjänst förrättar för högsta befälet över brandkåren och leder uteslutande eldsläckningsarbetet

Honom åligger utan vad i Kongl. Maj:ts nådiga brandordning för rikets städer och i denna brandordning i övrigt är vordet föreskrivet;

- att** ansvara därför att stadens brandväsende är i överensstämmelse med de i denna brandordning givna föreskrifter;
- att** tillse att den fasta kåren är väl övad uti de till dess åligganden hörande färdigheter;
- att** vaka däröver, att var och en vid den fasta kåren anställd fullgör sina skyldigheter och förhåller sig väl så inom som utom tjänsten;
- att** själv leda och övervaka manskapets gymnastiska övningar och redskapsexercisen;
- att** utrekvirera samtliga beklädnads- och utredningspersedlar samt dem till manskapet utdela och vake han jämväl däröver, att desamma av manskapet väl vårdas och att uppkomna bristfälligheter varda skyndsamt avhulpa;
- att** ansvara för vården och redovisningen av kåren tillhörande materiel, såsom rumsinventarier, sängutredning, köks- och utspisningsgeråd mm;
- att** öva uppsikt över kårens hushållning och förplägnad samt rekvirera, låta utdela och redovisa kårens avlöningsmedel och förbrukningsförnödenheter;
- att** ha under sin vård manskapets sparbanksböcker och besörja föreskriven insättning däri bör sparbanksböckerna årligen i december månad till magistraten avlämnas för granskning;
- att** ställa sig till efterrättelse de föreskrifter borgmästaren i egenskap av polisens chef lämna angående det från stationstjänst fria, fasta manskapets användande till polistjänst;
- att** uppgöra särskild kasernordning för manskapet och med iakttagande av vad som är stadgat om kårens användande till andra allmänna bejhov, upprätta arbetsschema för detsamma;
- att** årligen inom december månads utgång till brandstyrelsen inkomma med berättelse angående brandväsendet och vad som därmed kan, såväl angående, manskapet som materielen, vara att uppmärksamma, vilken berättelse sedermera överlämnas till magistraten för att stadsfullmäktige tillhandahållas;
- att** föra rulla över den allmänna brandkåren samt kalla densamma till de övningsmöten som må anses erforderliga;
- att** sedan vid eldsvåda elden blivit dämpad, till förekommande av förnyat utbrott, anordna bevakning vid brandstället samt låta nödig redskap därstädes kvarbliva, intilldess elden blivit fullkomligt släckt;
- att** i övrigt ställa sig till efterrättelse de ytterligare föreskrifter, som genom omnämnda lagstadganden eller särskilda påbud kunna varda honom givna;

Åliggande dessutom brandchefen att hava sin bostad i brandstationen i den därtill för honom upplåtna lägenheten, att förty ock ansvara därför, att ordning och tukt av manskapet inom densamma iakttages.

§ 41

Vice brandchefen åligger;

att göra sig noga förtrogen med de brandchefen tillhörande göromål och skyldigheter, så att han, då brandchefen är av laga förfall, semester eller tjänstledighet, hindrad att sin tjänst bestrida, kan övertaga befälet över brandkåren och fullgöra de därmed förenade åligganden;
att tillhandagå brandchefen eller av denna lämnade närmare föreskrifter vid värden och redovisningen av brandkårens materiel samt vid handläggningen av de expeditionsgöromål, som därav föranledes;

att göra sig förtrogen med brandtelegrafan, tillse och undersöka, att alla densamma tillhörande apparater och ledningar äro i tjänsteenligt skick, samt, med biträde av brandmanskapet, avhjälpa uppkommande fel;

att ombesörja att för brandkårens ekonomi erforderlig bokföring och vid ersättningskyldighet ansvara för, att alla utgiftsposter äro väl verifierade, samt avsluta räkenskapen för varje år så tidigt, att den hinner av stadens revisorer i föreskriven ordning granskas;

att tillse och vaka över att entreprenören för mathållningen ordentligt fullgör sina skyldigheter, utskryva alla rekvisitioner och verkställa inköp av de för kåren nödiga materialier och förnödenheter, som av brandchefen rekvireras;

att vid semester för brandchefen eller denne eljest beviljad tjänstledighet övertaga befälet över brandstyrkan, vid semester och tjänstledighet intill 14 dagar, utan särskild ersättning.

§ 42

Vid inträffande ledighet sökas brandchefs- och vice brandchefsbeftattningar hos magistraten inom sextio dagar efter första kungörandet, som sker i den officiella och i stadens tidningar samt tillsätts efter brandstyrelsens hörande av stadsfullmäktige med sex månaders ömsesidig uppsägningsrätt.

Uppsägning från stadens sida sker av brandstyrelsen, som dock ej må om uppsägning fatta beslut, därest icke minst fyra ledamöter äro om sådant beslut ense.

§ 43

Brandchefen får icke samtidigt med vice brandchefen vara borta från staden, men må efter anmälan hos brandstyrelsen och skriftlig underrättelse till vice brandchefen vara frånvarande ur staden högst tre dagar. Tjänstledighet för längre tid sökes hos brandstyrelsen.

Under högst sex veckor om året åtnjuter brandchefen semester.

Vice brandchefen må av brandchefen permitteras under högst tre dagar, men tjänstledighet för längre tid beviljas av brandstyrelsen efter brandchefens hörande.

§ 44

Sergeanten, vilken under benämningen stadssergeant antages och avskedas av magistraten efter brandchefens hörande, åligger förutom vad i särskilt med honom av magistraten upprättat kontrakt kan vara ålagd, i avseende å dess beftattning med brandkåren;

att såsom brandchefens närmaste man å brandstationen efter hans anvisning och föreskrift förrätta visitationer och övervaka ordningen inom stationen samt noga tillse att telegrafposten fullgör sina skyldigheter;

att biträda brandchefen med redskapsexercis och övriga övningar efter dennes bestämmelser.

att skaffa sig noga kännedom om brandmaterielens skötsel och konstruktion, brandposternas läge och brandskåpens placering jämte vad som övrigt erfordras för att vara nogsam förtrogen med brandväsendet och dess anordning;

att övertaga befäl över stationsvakten vid dess uttryckning med redskapskärran, liksom han i allt näst efter brandchefen för befälet över brandkåren;

att vaka däröver att tornposten ordentligt fullgör sina skyldigheter.

§ 45

Korpralen, vilken antages och avskedas på enahanda sätt som sergeanten är tillika maskinist vid stadens ångspruta och har;

att göra sig fullt förtrogen med ångsprutans skötsel och vård;

att vaka däröver att all till brandkåren hörande materiel och redskap befinner sig i fullt brukbart skick och för avhjälpande av uppkomna brister skyndsamt avgiva rapport;

att ansvara för ordning och snygghet inom spruthuset, tillse att vägar till desamma är i fullt farbart skick, ombesörja öppethållande av nödigt antal brandvakar samt handha putsning, tändning och släckning av gaslyktorna;

att öva tillsyn över allmän ordning och snygghet inom logementen samt såsom befäl vid måltiderna tillse att ordning och skick därvid iakttages samt om något vid maten är att anmärka, därom föra anmälan hos brandchefen, skolande korpralen i övrigt ställa sig efter rättelse bestämmelserna i det med honom upprättade kontraktet samt de närmare föreskrifter, som i upprättad kasernordning eller annorledes kan varda av brandchefen, vice brandchefen eller sergeanten honom givna.

Korpralens skyldigheter finns för övrigt närmare angivna i en ”Undervisning för manskapet vid Karlstads brandkår”.

§ 46

Brandsoldaterna, 16 man, förlagda i kasern, antages och avskedas av magistraten efter brandchefens hörande med de rättigheter och skyldigheter, som innehålla i anställningskontraktet samt åttlyda i övrigt de bud och befallningar i tjänsten, som av befälet i särskilda instruktioner eller annorledes varda manskapet givna.

§ 47

Reservsoldaterna, 4 man, antages på samma sätt som brandsoldaterna, mot en årlig städja och inträda vid förfall för någon av det ordinarie manskapet i deras ställe enligt den fastställda tjänstgöringsplanen, samt biträda utan särskild ersättning med polistjänstgöring enligt § 27.

§ 48

Brandmästaren, vilkens befattning bestrides av stadsbyggmästaren, har att föra och brandchefen tillhandahålla inventarieförteckning över den brandmateriel, som är tilldelad allmänna kåren, biträda vid inventeringar, vara närvarande vid allmänna kårens övningar samt i övrigt fullgöra de uppdrag, som av brandchefen kunna honom i tjänsten lämnas.

Kap 10 **Stadens indelning i vissa branddistrikt**

§ 49

Staden indelas i fyra branddistrikt:

1:a branddistriktet innefattar staden väster om Fredsgatan med stadsdelen Viken väster om lokomotivstallet, Kvarnberget och de väster om staden belägna landerierna.

2:a branddistriktet innefattar staden mellan Freds- och Västra Torggatorna, stadsdelen Klara, Viken öster om lokomotivstallet samt Orrholmen

3:e branddistriktet innefattar staden mellan Västra Torggatan och Pråmkanalen.

4:e branddistriktet innefattar Haga, Herrhagen och Kanikenäset samt de öster om staden belägna landerierna.

Kap 11 **Om brandsignaler**

§ 50

Den fasta brandkåren alarmeras, utom av tornposten, medels brandtelegrafan från de för detta ändamål uppsatta brandskåpen, vilka placeras på högst 400 meters avstånd från varandra.

§ 51

Allmänna brandkåren alarmeras genom klämtning i Domkyrkans torn med stora klockan och nattetid dessutom genom larmsignal med trummor å gator och allmänna platser.

Då eldsvåda yppas och allmänna brandkåren alarmeras, skall, för att utvisa den trakt av staden, där elden är lös, från kyrktornet på stång uthängas vid dagsljus en röd flagga och vid mörker en lykta.

§ 52

Eldfara i första branddistriktet signaleras med ett klämtslag, i andra branddistriktet med två, i tredje branddistriktet med tre och i fjärde branddistriktet med fyra klämtslag.

Klämtslagen skola vara starka och då flere slag utgöra en signal, följa tätt på varandra. Emellan varje signal göres ett kort uppehåll, länge dock i mån som eldfaran minskas, dock skola signalerna fortfara, tills elden upphört eller brandchefen anbefallt deras inställande.

§ 53.

Då eldsvåda utbrutit i mer än ett distrikt, utmärkes sådant ömsevis, de farligaste med slag i stora klockan och de mindre med slag i lilla klockan.

Kap 12 **Om viten och ersättningar**

§54

Utebliver vid eldsvåda, efter given allmän brandsignal eller vid behörigen kungjort övningsmöte någon av allmänna brandkårens medlemmar utan giltigt förfall, böte för varje

timme, befälsperson tre kronor och manskap en krona.

Ägare till hästar, som utan giltigt hinder underlåter att vid eldsvåda efter given allmän brandsignal, eller vid behörigen kungjort övningsmöte dem framskaffa och tillhandahålla, böte för första timmen tre kronor och om han därefter, oaktat erhållen behörig tillsägelse, uteblir, ytterligare från tio till femtio kronor.

Husbonde, som utan giltigt skäl vägrar inrullerat manskap att vid eldsvåda eller övningsmöte sig infinna, vare förfallen till vite av tio kronor.

Bortgår någon utan tillåtelse från anvisat arbete vid eldsvåda eller övningsmöte eller därunder emot förman visar olydnad eller uppstudsighet, böte från och med fem till och med femtio kronor.

§ 55

Försummar någon att vid avgång från den befattning, han inom brandkuren beklätt, återlämna det tjänstetecken, han därunder innehåft, böte två kronor.

§ 56.

Uraktlåter någon att vid övningsmöte bära det honom såsom medlem av kåren tilldelade tjänstetecken, böte en kr.

§ 57

För överträdelse av de i tredje kapitlet stadgade förbud eller underlåtenhet av däri givna föreskrifter, vare böter från fem till och med tjugo kronor och svare därjämte, om skada inträffat, den felaktige därför enligt lag.

§ 58

Underlåter sotaren att om av honom befunnen skada eller bristfällighet i eldstad, skorsten, rör eller annan del av huset göra anmälan, böte han från och med fem till och med tjugo kronor.

Orsakar sotaren eller hans folk genom vårdslöst förfarande vid sotning skada å eldstad, skorsten, rör eller annan del av huset stånde därför ansvar enligt lag och ersätta skadan.

Uppkommer, antingen i följd av försummad sotning eller inom fjorton dagar efter det sådan blivit verkställd, soteld i skorsten, böte sotaren från och med fem till och med tjugo kronor, och vare till enahanda vite den förfallen, som på sätt i § 18 stadgar, icke inom tre dagar efter det sotaren sig till sotning anmält, låtit sådan försiggå.

Visar sotaren eljest tredska, försummelse eller vårdslöshet i sina åligganden, plikte med en till tre månaders lön eller miste tjänsten, efter omständigheterna.

§ 59

Polisbetjänt, som felar i vad honom enligt denna brandordning åligger, ansvare som för försummelse i tjänsten.

§ 60

Den som av okynne eller elakhet giver falsk brandsignal, vare förfallen till vite av tjugo till 100 kronor.

Förstör eller skadar någon av okynne eller ont uppsåt stadens eldsläckningsmateriel, brandtelegrafan eller vattenledningen, i vad den avser eldsläckning med vad därtill hör, såsom nyckelskåp vid spruthuset, brandskåp eller någon dess beståndsdel, brandpostskyltar med mera dylikt, ersätter skadan och straffas enligt lag.

§ 61

Förseelse emot denna brandordning åtalas av allmänna åklagaren hos rådhusrätten och tillfaller av de böter som enligt denna brandordning av rätten ådömes, ena hälften brandkårens kassa och andra hälften åklagaren. Brandchefen äger dock jämväl att, försärkilt fall, förordna åklagare.

Kap 13 **Om brandkårens kassa**

§ 62

Denna kassa, som utgöres av de böter, vilka enligt § 61 kassan tillfalla samt av de avgifter, som erlægges av de personer som blivit från aktiv tjänst i allmänna brandkåren befriade, förvaltas av stadens brandstyrelse under särskilt konto i räkenskaperna samt granskas och redovisas i likhet med övriga under brandstyrelsens förvaltning stående medel.

§ 63

Kassans medel, vilka utom för det i § 37 avsedda ändamål icke må användas annorlunda än till brandväsendets behov efter stadsfullmäktiges beslut, utbetalas av brandstyrelsen i förra fallet efter av brandchefen framställt förslag och i det senare enligt stadsfullmäktiges beslut.

§ 64

Ett exemplar av denna brandordning skall av varje hus eller tomtägare innehavas, samt vid brandsynerna företes, om sådant påfordras, vid vite för underlåtenhet härutinnan av två kronor, som tillfalla kårens kassa.

Kap 13 Om besvär

§ 65

Ändring i de beslut, som på grund av denna brandordning meddelas av brandstyrelsen, sökes inom åtta dagar efter delfäendet hos magistraten.

Denna brandordning skall tillämpas från och med den 1 november 1891.

Den, som med detta utslag icke åtnöjes, äger att däröver hos Kongl. Maj:t anföra underdåniga besvär, som skola sist före klockan tolv å trettonde dagen från delfäendet till Kongl. Civildepartementets Expedition ingivas och varvid iakttages, att, om klagande ej själv undertecknar besvären, författaren bör därå utsätta sitt namn, yrke och hemvist, ävensom i sådant fall fullmakt skall bifogas, därest ombud för besvärens lämnande begagnas, allt vid påföljd att besvären eljest icke upptages till prövning; varande det klagande tillåtet att, under iakttagande av föreskriven tid och ordning, på eget äventyr, sina besvär i betalt brev med allmänna posten insända.

Som ovan
På landshövdingeämbetets vägnar;
Fr. Vallgren A Söderhielm

*Avskrift från original som finns i stadsarkivet. Gjort för Värmlands Brandhistoriska Klubb i april 2012 av Björn Albinson. I originalet finns ett par tryckfel – se noteringar i texten.
Viss modernisering har skett av stavningen.*

Kap 13 **Om brandkårens kassa**

§ 62

Denna kassa, som utgöres av de böter, vilka enligt § 61 kassan tillfalla samt av de avgifter, som erlägges av de personer, som blivit från aktiv tjänst i allmänna brandkåren befriade, förvaltas av stadens brandstyrelse under särskilt konto i räkenskaperna samt granskas och redovisas i likhet med övriga under brandstyrelsen förvaltning stående medel.

§ 63

Kassans medel, vilka utom för det i § 37 avsedda ändamål icke må användas annorlunda än till brandväsendets behov efter stadsfullmäktiges beslut, utbetalas av brandstyrelsen i förra fallet efter av brandchefen framställt förslag och i det senare enligt stadsfullmäktiges beslut.

§ 64

Ett exemplar av denna brandordning skall av varje hus eller tomtägare innehavas, samt vid brandsynerna företes, om sådant påfordras, vid vite för underlåtenhet härutinnan av två kronor, som tillfalla kårens kassa.

Kap 14 **Om besvär**

§ 65

Ändring i de beslut, som på grund av denna brandordning meddelas av brandstyrelsen, sökes inom åtta dagar efter delfäendet hos magistraten.

Denna brandordning skall tillämpas från och med den 1 november 1891.

Den, som med detta utslag icke åtnöjes, äger att däröver hos Kongl. Maj:t anföra underdåniga besvär, som skola sist före klockan tolv å trettionde dagen från delfäendet till Kongl. Civildepartementets expedition ingivas och varvid iakttages, att, om klagande ej själv undertecknar

Uppkommer, antingen i följd av försummad sotning eller inom fjorton dagar efter det sådan blivit verkställd, soteld i skorsten, böte sotaren från och med fem till och med tjugo kronor, och vare till enahanda vite den förfallen, som på sätt i § 18 stadgar, icke inom tre dagar efter det sotaren sig till sotning anmält, låtit sådan försiggå.

Visar sotaren eljest tredska, försummelse eller vårdslöshet i sina åligganden, plikte med en till tre gråraders lön eller miste tjänsten, efter omständigheterna.

§ 59

Polisbetjänt, som felar i vad honom enligt denna brandordning åligger, ansvarare som för försummelse i tjänsten

§ 60

Den som av okynne eller elakhet giver falsk brandsignal, vare förfallen till vite av tjugo till 100 kronor

Förstör eller skadar någon av okynne eller ont uppsåt stadens eldsläckningsmateriel, brandtelegrafan eller vattenledningen, i vad den avser brandsläckning med vad därtill hör, såsom nyckelskåp vid spruthuset, brandskåp eller någon av dess beståndsdel, brandpostskyltar med mera dylikt, ersätte skadad och straffas enligt lag.

§ 61

Förseelse emot denna brandordning åtalas av allmänne åklagaren hos rådhusrätten och tillfälle av de böter som enligt denna brandordning av rätten ådömes, ena hälften till brandkårens kassa och andra hälften åklagaren. Brandchefen äger dock att jämväl, för särskilt fall, förordna åklagaren.